

RIK VALKENBURG

IN HET WOEDEND GOLFGEKLOTS

**VERHALEN, FOTO'S EN IMPRESSIES
VAN DE WATERSNOODRAMP IN 1953**

**UITGEVERIJ KOOL B.V. – VEENENDAAL
STATIONSSINGEL 50 · TELEFOON 08385-13978**

1. Proloog

Vijfendertig jaar geleden. En toch ligt het nog zo vers in het geheugen. Heeft het zin, om er steeds weer over te schrijven? Deze vraag stelde ik aan degenen, die ik vroeg mij een interview hierover toe te staan. Men wilde de verhalen kwijt. Deed dat dan niet opnieuw pijn?... Zeker, dat wel, maar men moet niet vergeten dat die pijn nooit helemaal overgaat! Soms werkt het bevrijdend om eens een keer helemaal van zich af te praten. Tranenvrij worden deze verhalen praktisch nooit verteld. Ieder heeft wat weg te slikken. Toch praten ze er uren over.

Wat mij persoonlijk betreft: Net als bij de door mij geschreven oorlogsverhalen, zou ik alles wat is meegemaakt en ervaren aan leed en aan heldenmoed wel willen beschrijven en ontrukken (dat vooral) aan de vergetelheid. Ik kon heel wat geschreven materiaal bemachtigen uit de tijd van en direct na de watersnood. Het tekent wat mensen, médemensen overkwam en hoe zij reageerden. Op welke wijze zij *wel of niet* God ervoeren in die hachelijke momenten, of in dat grote hulpbetoon.

De heer P. Terlouw te Rhenen, destijds een grote man bij "De Spiegel", gaf mij toestemming om, desgewenst uit de Spiegels van die tijd te citeren, waarvan ik hier en daar een dankbaar gebruik maakte omdat deze verslaggeving beslist uniek is. Verderop in dit boek treffen we dit ook aan met betrekking tot "De Eendrachtsbode" en andere periodieken.

Wat betreft de omvang van de kopij die ik voorhanden heb uit eigen informatie, via interviews nu en nieuwsgaring uit die tijd, zou ik er geen enkele behoefte aan hebben om mijn schrijfsarsenaal aan te vullen met genoemde artikelen of citaten. Integendeel, ik kan al het materiaal dat ik op genoemde wijze verzameld heb, niet allemaal opnemen. Maar ik wil graag even voorrang verlenen aan deze boeiende persreportage's, omdat ze de 'geur' en de 'kleur' van het tijdstip dragen. Zó beleefde men het toen en zó schreef men het...

Ook dit boek is ingedeeld in series en hoofdstukken. We starten met een grootscheepse interview-reportage over het aandeel dat de Urker-vissers hadden in het weergalozе hulpbetoon, waarin ik handelingen mocht opschrijven die niet of nauwelijks als zodanig bekend waren.

Schrijver: Rik Valkenburg
Research-assistentie: Conny de Kleuver-van Manen
Interview-assistentie: Marieke Schoeman
Productie-begeleiding: L. Hartog

ISBN 90 6423 324 1
NUGI 641-381

© 1987 Uitgeverij Kool B.V. – Veenendaal.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photoprint or any other means without permission of this publisher.

Hierna gaan we in het boek verder met enkele reportage-series in 's Gravendeel, vervolgens naar Fijnaart en Heiningen, komen zo even in Zierikzee terecht, waarna de interview-series beginnen over Brandwijk, Stavenisse, St. Maartensdijk, St. Annaland en nog andere Thoolse gemeenten.

Hopelijk maken de verhalen op u een zelfde indruk als ze op mij maakten, toen ze mij verteld werden. Misschien komt er zelfs vandaaruit een getuigenis naar de lezer toe.

Rik Valkenburg.

INHOUDSOPGAVE

1. <i>Proloog</i>	5
2. <i>De Urkervloot als 'pace-maker' over en in het rampgebied</i>	
1. Er moest geholpen worden	11
2. Wie, o wie?... ..	16
3. De verzegelde zender	18
4. De meest afschuwelijke berichten kreeg ik binnen	23
5. Op de Sumus-Umbra van Louwrens Hoefnagel	28
6. Er waren nog meer Urkers bezig	32
7. Wie is Louwe de Boer?	39
8. Het is onvergetelijk geweest	44
9. Nog even de 'May Be' van Bakker	51
10. Toen de dijken braken	60
11. Zijn stormvloed te keren?	65
3. <i>Prille verslaggeving van het gebeuren</i>	
1. De pers werd weleens geprest	73
2. Angst en ontzetting	78
4. <i>Bladen uit het notitieboekje van redacteur T. van Vliet</i>	
1. Op de dijk bij Zwingelspaan	85
2. Alleen maar grauwe triestheid	89
3. Een vlag halfstok en een zwart moment	93
5. <i>In Brandwijk stond de kerk in het midden van het water</i>	
1. Schrik in de nacht en op de dag	99
2. Het beroep naar Brandwijk	105
3. Een trieste boodschap	108
4. Per bootje naar de pastorie	110
5. God is een toevlucht voor de Zijnen	118
6. <i>Het eiland Tholen in de branding</i>	
1. Rouw	129
2. Toen de sirene loeide... en daarna!	133
3. Slechts enkele meters van huis verwijderd	138
4. De boodschap van de Eendracht-bode	142

5. Een barre, barre tocht met een knotwilg als vaartuig	145
6. Speurtochten naar vrouw en zoon	149
7. Overzicht stormvloedschade	152
7. <i>De tractorrijder van Stavenisse in rampentijd</i>	
1. Wat een ontzettende momenten!	163
2. Het stortte... het viel... het rolde!	167
3. Toen sloot ze haar ogen	173
4. Luctor et Emergo	176
5. En Arie Hage, hij leefde verder	181
8. <i>Adriana Aarnoudse-Brouw in nacht en stormgedruis</i>	
1. Ontzettend... met die wind op het dak!	187
2. Toen gebeurde er iets verschrikkelijks	192
3. Tocht over dakgoten, golfdakjes en hoge daken	198
4. Hij had niets anders gedaan dan mensen redden	201
5. Bello	203
6. We werden op onze wenken bediend	206
7. 'Alstublieft Majesteit'	209
8. En die meneer Aarnoudse?	220
9. <i>SGP wethouder L.J. Koopman zette zich in voor mens en dier</i>	
1. Hij was de eerste drenkeling	225
2. Omdat hij zo intens bezig was	230
3. Rondrit met de koningin	237
4. Opmerkingen van een wethouder	244
10. <i>Het wonder van St. Annaland</i>	
1. Berg je mensen, daar komt het!	251
2. Het grootste wonder en... wéér dat wonder	253
3. Toen het dag werd	256
11. <i>Rest van Tholen</i>	
1. Voorbeeldig hulpbetoon	263
2. Onvoorstelbare werkdrijf om het land te behouden	266
12. <i>Epiloog</i>	
De dierbaren van ons afgescheurd	273

2. DE URKERVLOOT ALS 'PACEMAKER' OVER EN IN HET RAMPGEBIED

1. Er moest geholpen worden
2. Wie, o wie?...
3. De verzegelde zender
4. De meest afschuwelijke berichten kreeg ik binnen
5. Op de Sumus-Umbra van Louwrens Hoefnagel
6. Er waren nog meer Urkers bezig
7. Wie is Louwe de Boer?
8. Het is onvergetelijk geweest
9. Nog even de May Be van Bakker
10. Toen de dijken braken
11. Zijn stormvloeden te keren?

Dhr. L. de Boer en dhr. L. Hoefnagel tijdens ons gesprek.

1. Er moest geholpen worden

Ondanks het verschrikkelijke lawaai dat de stormramp vergezelde, geschiedde de overval van het water op het land in de grootste 'stilte'. Omdat de verbindingen door de storm en het water werden weggeslagen – volstrekt werden verbroken – wist buiten de getroffen gebieden niemand wat er nu eigenlijk aan de hand en aan de gang was. Zelfs in de getroffen gebieden wist men niet waar men aan toe was: Was het een lokale of regionale overstroming?...

Bijna ieder dacht dat er alleen maar in het eigen gebied dijken doorgebroken waren. Er kwamen geen berichten door. Honderden, ja duizenden verkeerden in een verschrikkelijke nood en zouden gered kunnen worden, als de buitenwacht maar wist dat die nood bestond en wáár het noodgebied zich bevond.

Nederland moest worden opgeroepen om te hulp te snellen. En niet alleen Nederland, maar ook het buitenland. Maar hoe kon men hulp bieden, als men niets van die nood afwist?...

In de onmiddellijke nabijheid van de zich voltrekkende ramp, lag een konvooi schepen: Urker-kotters. Er was een gelukkige bijzonderheid met de Urker schepen: Ze hadden zenders aan boord. Al die schepen bij Breskens konden zich buitengewoon nuttig maken in deze wijde omgeving, omdat ze een goed alternatief vormden voor de verbroken verbindingen.

...”Wij voeren zaterdags de haven van Breskens binnen en meerden onze schepen nog vrij behoorlijk aan de kade. Het was een flinke vloot en het afmeren ging wel wat moeilijker dan anders, maar het lukte. Er stond al veel wind maar een vliegende storm was het nog niet...”

Aan het woord is de bekende reder uit Urk, de heer Louwe de Boer, bij wie we op maandag 13 april 1987 te gast zijn. Met hem en de heer Louwrens Hoefnagel, ook aanwezig, spreken we over hun ervaringen tijdens de ramp in 1953.

”We hadden er geen flauwe notie van wat deze gebieden letterlijk boven het hoofd hing, toen wij Breskens verlieten en met de schippersbus

Urkwaarts gingen om de zondag bij vrouw en kinderen door te brengen en naar de kerk te gaan. We hadden succesvol op haring gevestigd in Het Kanaal..."

Schipper De Boer van "De Vriendschap II", en de anderen, kwamen veilig in Urk aan. Ze hadden diverse bemanningen in Breskens achtergelaten om, met deze flinke wind, op de schepen te letten. Het was het personeel van de UK 41, UK 44 en UK 73. Dat bleek achteraf ook wel nodig, want in die nacht brak de storm in alle hevigheid los. De eilanden Schouwen-Duiveland en Goeree-Overflakkee werden door het water op een verschrikkelijke manier overvallen en overspoeld. Maar daarbuiten wist niemand het.

Mens en dier verkeerden in doodsgevaar, velen verdronken. De buitenwacht sliep... sliep... sliep...

"Hallo, P.A.nul.G.V.B...Hallo, P.A.nul.G.V.B... Hallo, P.A.nul. G.V.B... Hier P.A.nul.X.X. te Hellevoetsluis op het jacht May Be... Hoe ontvangt u mij!... Over!"

..."Hier is P.A.nul.X.X., de noodzender aan boord van het jacht May Be... wij vragen toestemming om aan het noodverkeer deel te nemen op het door u bezette kanaal... Heeft u dat begrepen?... Over..."

..."Hallo, hier is noodzender May Be... hier noodzender May Be... Noodzender May Be zoekt verbinding met vissersschepen in de haven van Stellendam."

..."Hallo Stellendam, hallo, Stellendam, hier is noodzender May Be, wij zoeken verbinding met vissersschepen van Stellendam... May Be gaat nu over op luisteren... Over..."

..."Hallo, Scheveningen Radio... hier is P.A.nul.X.X. met een bericht voor u... Hoe ontvangt u mij?... Hallo Scheveningen Radio, hier volgt bericht... De burgemeester van Ouddorp verzoekt om enige vaten met drinkwater en enkele zaklantaarns. Hallo Scheveningen Radio, heeft u dat begrepen?... Over..."

En toen, plots... Hé wat was dat? Er kwam antwoord, maar van een geheel andere kant. Een Urker-vissersboot meldde zich.

..."Hallo, May Be... hier Sumus Umbra... hoort u mij... Hallo May Be... hier Sumus Umbra... Hallo May Be... Hier Louw Hoefnagel van Sumus

Umbra... Hoort u mij... Over..."

..."Hallo, Sumus Umbra... hier is noodzender May Be... Hier is P.A.nul.X.X. aan boord van het jacht May Be, wij hebben u gehoord. Wilt u helpen... wilt u opstomen?... Er is hier grote nood onder de mensen. Hallo, Sumus Umbra, hoort u ons?... Wij wachten op antwoord... Over..."

..."Hallo, May Be... hier Sumus Umbra... als er mensen in nood zijn, dan varen wij uit..."

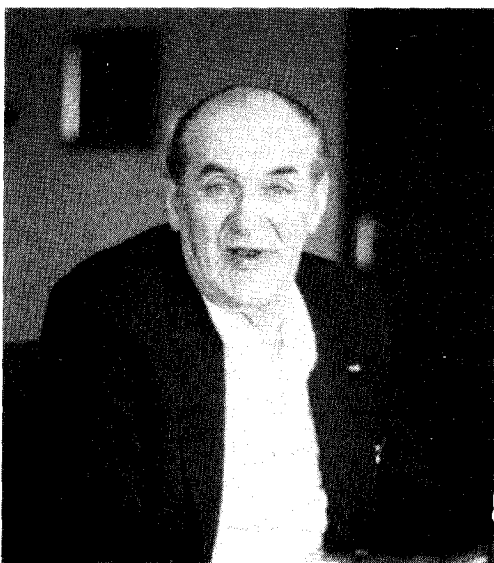
..."Hallo Sumus Umbra... Hier is P.A.nul.X.X. aan boord van het jacht May Be, wij hebben uw oproep gehoord. Vaart u uit?... Vaart u uit?... Heeft u dat begrepen?..."

..."Hallo, May Be... Hier Sumus Umbra... Als er mensen in nood zijn, dan varen wij uit, zeg mij hoe we varen moeten... Over..."

..."Hallo, Sumus Umbra, hier is noodzender May Be... Hier komt ene schipper Bouman van de May Be, die u de volgorde van de vaart zal aangeven... Over..."

*Kapitein B.C. Weltevreden
(oom Ben) van de sleepboot
'Hudson'.*

Ik luisterde gespannen verder.

Zo maar een gesprek... Een toen nog niet erkende amateurzender op de noodgolf... schréeuwde om hulp in een verdrinkend land.

"Toevallig," zegt men dan.

"Leiding,..." verbetert de ander.

Schipper Hoefnagel was als Urker kotterschipper achtergebleven in Breskens. Hij was nieuwsgierig hoe zijn oom (oom Ben, van zijn vrouw) het maakte in deze vliegende storm. Deze zat als kapitein op een sleper van Smit & Co en was op weg naar een Noorse boot in nood.

Louw zette de visserijband aan en ving al spoedig iets op over ome Ben.

Opeens!...

"Hallo, P.A.nul.G.V.B..."

Louw Hoefnagel maakte snel de seinapparatuur zendvaardig en spoedig was er contact met de nog niet erkende May Be op de noodgolf. Maar wie maakte zich nu druk om erkenning! Er waren mensen in nood. Er moest geholpen worden en dat besepte Louw terdege. Wat een 'toeval' dat hij juist op dit moment op de visserijband - Scheveningen Radio had afgestemd.

Nee, wat een leiding! Bestiering...

Schipper en zender Louw Hoefnagel luisterde gespannen verder: ..."Hallo, Sumus Umbra, hallo, hier is schipper Bouman..."

Schipper Bouman van het luxe jacht 'May Be' seint de juiste route door aan Sumus Umbra en stippelt die vakkundig uit voor Hoefnagel. Er volgt nog een laatste bericht: "Hallo, Sumus Umbra, hallo, wij blijven voortdurend naar u luisteren... hallo, Sumus Umbra en de Urker vissersvloot, hier is de noodzender May Be... wij blijven voortdurend... dag en nacht naar u luisteren... heeft u dat begrepen?... Over..."

Schipper Louw wist genoeg. Hij was een man van de daad en besloot dat ze op het 'noodgeschrei' af zouden gaan.

2. *Wie, o wie?...*

Wie was eigenlijk die 'noodgolver' van Hellevoetsluis?... Had hij geen toestemming om uit te zenden?... Had die zender wel een licentie?...

Wat was er toch aan de hand met deze geheimzinnige radio-amateur?... Niemand die hier aanvankelijk antwoord op wist te geven. In een krantebericht uit de begintijd van de ramp stond te lezen:

"Een nuchtere en betrouwbare radio-amateur, wiens naam ons nergens kan worden meegedeeld, is het eerste steunpunt geweest in het verdronken land van Zeeland om het van schrik verlamde Nederland zakelijk verslag te doen van de nood, die het watergeweld in de Zuid-Westhoek van ons land gewekt had.

"Hier is de noodzender 'May Be', annonceerde hij zich in de grijze morgen van de voor ons allen onvergetelijke zondag 1 februari bij Scheveningen Radio. En verder bediende hij zich van de roepletters P.A. o X.X. Om het half uur meldde hij zich en deelde hij zijn bevindingen mee, opdat hulpkolonnes in het geweer geroepen zouden kunnen worden.

Ontstellend waren de berichten, die hij telkens van een andere plaats af aan de buitenwereld wist te geven, totdat de Urker vissers een radioring om de ondergelopen eilanden getrokken hadden en de taak van 'May Be' konden overnemen. Even stil en onverwacht als deze 'May Be' in de lucht gekomen was, is-ie ook weer vertrokken. Zonder dat iemand zich ooit de tijd gegund had te vragen wie nu toch deze geheimzinnige 'zendeling' geweest was."

Geen licentie!

We hebben getracht hier achter te komen, zo vervolgt het bericht. "Het is ons niet gelukt. De Bijzondere Radiodienst van de P.T.T. deelde ons mee, dat het geen gelicentieerde amateurzender geweest kan zijn. P.A.o X.X. komt niet in de boeken voor. En bij geruchte vernam men, dat het iemand geweest is, die vroeger in Haarlem gewoond zou hebben. 'May Be', is een luxe motorjacht, dat toevallig in de Zeeuwse wateren kruiste. Maar niet de

eigenaar, van dit uit Amsterdam komende jacht, zou de zendinstallatie bediend hebben. Het zou een onbekende 'klandestiene' amateur geweest zijn, voor wiens klandestiene optreden men onder de gegeven noodomstandigheden, niets dan lof gehad heeft. Ook bij Scheveningen-radio – het radiobaken voor de scheepvaart in IJmuiden – konden we niets wijzer worden. Men wist, het was een krachtige zender geweest, die op de visserijband – de 137 meter-band – werkte. Maar de naam, nee, daar is nooit tijd voor geweest om naar te vragen in die zenuwslopende uren. En toen de Urkers in de lucht kwamen, is de onbekende helper in nood even geheimzinnig verdwenen als hij gekomen was. Een mysterieuze affaire, waarin publiciteit misschien nog de oplossing kan brengen..."

Die oplossing is inmiddels wel gekomen. Op dinsdagmiddag 20 april 1987 zit deze 'May-Be-piraat' bij mij op kantoor voor een uitvoerig gesprek over die onvergetelijke periode uit zijn leven. Het is de heer E.A. Bakker uit Hellevoetsluis, die zich nog steeds buitengewoon betrokken voelt bij wat er toen plaatsvond. Enthousiast en geëmotioneerd vertelt hij me zijn verhaal dat een inleiding vormt tot het grootse en unieke Urkse optreden in de ramptijd.

De heer Bakker is in hart en nieren een man van communicatie. Hij praat vlot en enthousiast en als het moet aan één stuk door, ook nu nog op zijn 75 jarige leeftijd. Als jongen was hij al verzot op de wereld van geluiden en golven. Toen hij uit Nederlands-Oost-Indië (ik mag de naam Indonesië van hem niet noemen) naar Nederland kwam, werden de eerste honderd gulden aan de kassa van een handelaar in radio onderdelen ingewisseld voor dit soort knutselspullen. Als jong MTS-er ging voor hem, via goedkope buizen en simpel antenne draad, een wereld van zend- en ontvangstmogelijkheden open. Hij deed ervaring op en leerde uit een kakofonie van (stoor)geluiden, zwakke signalen herkennen. In de ramptijd kwam hem dit uitstekend van pas. Het werd hem duidelijk dat in de wereld van zenden en ontvangen de antenne de beste sleutel is voor een goede communicatie. Hij maakte er zijn brood van en werd er handelaar in.

3. De verzegelde zender

We gaan nog even terug naar Breskens, waar o.a. schipper L. Hoefnagel met de bemanning van zijn 133 PK-kotter 'Sumus-Umbra' (UK41) achterbleef om de zaak (de vloot) in de gaten te houden. Hoewel het noodweer was, had hij er geen flauw vermoeden van wat er zich op het Zeeuwse en Zuid-Hollandse land afspeelde. Daar hoorde hij de oproep van de vrij krachtige zender 'May-Be'. Hoefnagel heeft deze oproep en de volgende gesprekken met nog meer noodkreten op een bandje staan. Iemand was in die tijd zo kien geweest dit op te nemen.

"Het is het enige bandje in Nederland," licht hij met enige trots toe. Het moment dat hij de oproep van de May-Be opving zou later van enorme betekenis blijken te zijn. Het zou honderden, wellicht duizenden mensen- en dierenlevens redden! Eenvoudig reageerde Hoefnagel op de boodschap van May-Be en zette door zijn moedig en plichtsgetrouw optreden de gehele 16 schepen tellende Urker vissersvloot in beweging. Een als zodanig absoluut enig en uniek gebeuren in de geschiedenis, dat overigens veel te weinig landelijke bekendheid en waardering heeft verkregen.

De gezochte 'May Be-piraat' bij mij op kantoor.

Het telefonisch contact met genoemde 'May-Be'-piraat kwam als volgt tot stand:

De telefoon.

"Met Bakker, Hellevoetsluis!"...

Ik citeer het Hoefnagelbandje: "Hallo, P.A.o.X.X... zegt u dat nog iets, meneer Bakker?..."

Nou, het contact was snel gelegd. De volgende middag was hij er al.

Soms sierde zijn gezicht een gulle lach, meerdere malen ook ontglijpte hem een traan aan het oog als hij vertelde over de verschrikkelijke berichten die hij op het jacht 'May-Be' opving en ook weer door moest zenden. Schreeuwen en kreten om hulp!... Wat hem heel erg hoog ligt is het moedige optreden van de Urkers in de woeste Zeeuwse en Zuid-Hollandse wateren. Volgens hem hebben ze daar nooit genoeg eer voor ontvangen...

"Dat moet ik kwijt en ik ben blij dat ik daar nu eens de kans voor krijg..."

We vragen aan de heer Ferdinand August Bakker eerst iets over zijn leven te vertellen.

"Ik ben geboren in 1912 in het plaatsje Grisee, even ten noorden van Soerabaja. Dat was de standplaats van mijn vader in die tijd. Vele Hollanders gingen toen naar Ned. Oost Indië om er pioniersarbeid te verrichten. Mijn vader was bij het onderwijs. Later is hij gepensioneerd als directeur van de Bestuurschool, een staatschool van het Nederlands-Indisch-Gouvernement, waar de zonen van de regenten uit heel Indië les kregen. En zo kwam ik in mijn jeugd in aanraking met de upper ten daar. Dat drukte wel een stempel op me.

Tot mijn zeventiende jaar zat ik op de Chr. Van Limburg Stirum Mulo in Solo. Ik heb daar een fantastische jeugd gehad. Op de school kwamen van allerlei nationaliteiten, dat was heel interessant. In Solo stond het zendingshospitaal, dat was wijd en zijd bekend. Dr. De Groot was daar en vele andere bekende artsen.

Op m'n zeventiende moest ik naar Nederland. Ik ging naar de MTS te Haarlem en haalde mijn diploma's electrotechniek en later radiotechnicus en voor de aardigheid ook nog een marconisten-diploma. Die signalen blijven je altijd bij. Het signaal S.O.S. is wel het bekendste. In 1935 had ik al een zender. Eerst natuurlijk zonder vergunning. Het was een erg leuke hobby. Je maakte contacten over de hele wereld. In die tijd deed ik veel

"Er is nood!"

ervaring op en leerde dwars door storingen heen de uitgezonden signalen herkennen. Nooit kon ik toen vermoeden hoe mij dat, tijdens de ramp, zo ontzettend van pas zou komen. Dat zie ik als iets wonderlijks... Iets van een hogere leiding in je leven!..."

Nu hij het woord ramp al heeft laten vallen, trekken we de draad gelijk door naar deze periode en we vragen hem waaruit zijn eerste confrontatie met de ramp bestond.

..."Dat begon zondagmorgens zo ongeveer half zeven. Het was bar slecht weer, de wind bulderde en gierde om de huizen en door de straten. Ik hoorde plotseling buiten iemand roepen."

..."Hé, Ferdinand, kom d'r uit, we verzuipen!..."

Ik dacht bij mijzelf, dat is iemand die uit een kroeg komt en een glaasje teveel op heeft. Die man heeft een stuk in zijn kraag en hij lacht zich slap als ik er uit kom. Ik ging dus niet naar beneden, maar deed wel even het raam open. Toen zag ik dat het postbode Koster was.

"Nee, Ferdinand, ik hou je echt niet voor de gek," riep hij in grote ernst, "kom er nou uit, man, want het is levensgevaarlijk hier. Je moet komen helpen, er is nood!..."

Toen wist ik dat er geen grapjes verkocht werden, heb me snel aangekleed en we zijn met ieder die we maar te pakken konden krijgen in Hellevoetsluis, naar de sluis van het Voornsekanaal gegaan. Daar kolkte het water reeds om de sluisdeuren heen. Toen hebben we met man en macht grote brokken steen in de kolkende massa geworpen om de stroom af te dammen. De sluisen dreigden te bezwijken. We stonden mannetje aan mannetje, zelfs meneer de pastoor hielp mee. Hij had zijn rokken omhoog gebonden om beter uit de voeten te kunnen. Ook de burgemeester stond bij me in de buurt. En allemaal maar stenen gooien. Je snapt nog niet hoe dat kon. Van die zware keien, die niet te beuren waren... maar we keilden ze in het gat of het niets was. We moesten ze soms ook van hand tot hand doorgeven. Later hoorde ik van Waterstaat dat, als het water van het Voornsekanaal enkele centimeters hoger was gekomen, ook Zuid-Holland zou zijn ondergelopen. We hadden dus wel nuttig werk verricht, met die gooi- en smijtploeg. Het was inmiddels al zo'n uur of negen in de morgen..."

Ferdinand Bakker vertelt met verve, alsof hij het op dit moment beleeft. Hij komt nu bij het moment dat hij begon te beseffen dat er zich een ramp aan het voltrekken was. Hier moest wat aan gedaan worden, stelde hij vast, naar wat?

Opeens besepte hij dat hij daadwerkelijk hulp kon bieden.

..."Dat was weer zo iets wonderlijks. Het doet mij terugdenken aan de verhalen die ik vroeger op de Zendingszondagsschool in Indië hoorde. Ik zag opeens voor me dat ik me nuttig zou kunnen maken om te gaan seinen. Waar komt nu zo'n gedachte vandaan, denk je later. Als je weet van hoeveel betekenis dat zenden geweest is. Wat is dat nou eigenlijk?

Ik herinnerde me dat men in Amerika altijd gebruik maakte van amateurzenders, om een noodgebied bekend te maken en binnen een noodgebied aan te wijzen waar hulp nodig is of materialen zoals voedsel, gereedschap, water, etc.

Mijn tweede gedachte was: Waar vind ik een zender?

Ik had geen zender en wist er ook geen. Tja, aan boord van vissersschepen, daar hebben ze wel zenders, maar waren er hier bereikbare schepen in de buurt?

Wacht eens... er lag hier een groot jacht, daar kon wel eens een zender aan boord zijn. Dat moest wel... Noem zo'n ingeving een brainwave. Ik weet het niet. Ik heb dat zelf nooit kunnen verklaren... iets wonderlijks...

Het jacht droeg de naam 'May-Be' en er bleek inderdaad een zender aan boord te zijn, maar die was verzegeld. Verboden te gebruiken dus!

Maar gold dat ook in deze situatie?

Ik ben naar de schipper van het jacht gegaan, ene heer Bouman en ik zei: "Joh, moet je horen, die zender op 'May-Be' moet ik hebben, want we verdrinken hier straks allemaal."

De man aarzelde een moment...

4. *De meest afschuwelijke berichten kreeg ik binnen*

Schipper Bouman zat er even mee. Hij was verantwoordelijk voor het jacht en alles wat er op en in was. Hij was de privé-schipper van de heer van Rietschoten.

"Die zender is verzegeld. Hij mag niet gebruikt worden!..."

"Dat kan me niet schelen, Bouman. Open dat ding!..."

"Op jouw verantwoording dan, Bakker..."

"Okee, man, dat doen we, laat mij er maar voor opdraaien. Het moet gebeuren!"

Bouman haalde de sleutels van de kajuit tevoorschijn en we gingen er op af.

"We verbraken het zegel, ik schakelde het toestel aan en begon het in te stellen. Dat was voor mij gesneden koek. Maar het was op dat moment wel clandestien. Ik dacht: ik ga me melden bij Den Haag, want ik hoorde

We verbraken het zegel en ik begon het toestel in te schakelen.

P.A.o.G.V.B. Dat was een zender in Den Haag op de 80 m band. Ik heb het nu over de amateurband en die heb ik toen aangeropen. Maar wát een kracht had die 'May-Be' zender. Een enorm vermogen, ik kon hem prima instellen.

Bij die grote zender in Den Haag zat de chef van de radio-controledienst. Hij antwoordde: "Meneer, wie bent u, wat doet u?..."

Toen heb ik hem zeer onparlementair geantwoord: "Wilt u er rekening mee houden dat we hier tot aan ons achterwerk in het water zitten? Geef mij daarom ogenblikkelijk Scheveningen Radio. Ik ga op de noodgolf van de 137 m zitten..."

Toen bleef het een poosje stil.

Ik kreeg nauwelijks antwoord meer.

Natuurlijk plofte ik bijna van spanning, want ik moest hard aan het werk, voor wachten was geen tijd.

Opeens was hij er weer: "Wij hebben Scheveningen Radio hier..."

Ze hadden dus heel snel in die tussentijd een kleine noodzender in gereedheid gebracht, want bij Scheveningen Radio was ook alles onder water gelopen.

Op de 'May-Be' had ik een pracht-ontvanger. Het ging van een leien dakje, hij reageerde heel gevoelig. Toen kwam Scheveningen Radio op de 137 m en dat is het eigenlijke begin geweest van het noodverkeer in de ether.

Toen het eenmaal liep, heb ik op een gegeven moment een oproep gedaan aan alle schepen om mee te doen aan het noodverkeer.

Daarop probeerden wij verbinding te krijgen met Stellendam en als antwoord kreeg ik toen de onvergetelijke schipper Louw Hoefnagel van de UK41-Sumus Umbra aan de lijn.

O, wat was dat ontroerend. En dan dat moedige antwoord van schipper Hoefnagel: "Als er mensen in nood zijn, dan varen wij uit..." Dan gaat er wel wat door je heen. Hij vroeg hoe hij varen moest, maar ik vertelde dat ik dat niet wist.

Enfin schipper Bouman kon dat van mij overnemen en hem precies zeggen welke koers hij moest uitzetten.

In de loop van de ramp kreeg ik verschrikkelijke berichten binnen. Ik zal het zo juist mogelijk trachten weer te geven. Men seinde mij: "Hier meldt zich de opperwachtmeester van de politie van Tholen. Er drijven hier mensen rond op deuren, op hooimijten enzovoort... 't Was onvoorstelbaar."

Hier laat Ferdinand Bakker het even afweten.

Tranen verduisteren een moment zijn blik. Zijn lippen verkrampen. Hortend laat hij horen hoe deze berichten hem aangrepen en hem ook nu nog overweldigden.

"Toen ik deze noodkreten hoorde wist ik wat me te doen stond. Ik begreep onmiddellijk dat ik de verbinding met de buitenwereld tot stand moest brengen. En dat onverwijd!

Ik schreeuwde onmiddellijk in de microfoon enkele mededelingen. Ik riep: "Hallo, Scheveningen Radio, hier komt de noodzender 'May-Be', wilt u ogenblikkelijk alle normale radio omroep verkeer laten stopzetten en in dienst laten stellen van het noodverkeer? Er is zich een ramp over Nederland aan het voltrekken! Op dit moment vechten duizenden mensen voor hun leven."

Een poosje later kreeg ik doorgeseind dat ik rechtstreeks, via een directe lijn, verbonden was met de regeringsvoorlichtingsdienst (R.V.D.).

De heer Hoefnagel (in vissers kledij) voor zijn Sumus Umbra, met enkele toeristen die met hem "op de kiek" wilden.